

PER DAHL:

Levande, inte förskönad

Parlamentsledamoten var snipnäst, glasögonprydd och hade mot slutet av sitt liv kulmage. Han förföljdes ständigt av ekonomiska problem, han nådde aldrig fram till en plats i den aristokrati han försvarade. Många hävdade bestämt att hans tal i underhuset vittnade om gryende galenskap.

Stanley Ayling: **Edmund Burke. His life and opinions.** John Murray 1988

Samme mans tal har under lång tid varit standardläsning i amerikanska skolor. Han var enligt några forskare den äldre naturrättens främste representant. Han är troligen den mest citerade engelske politikern under två sekler – 1700- och 1800-talen. I sin position mellan litteratur och politik är han en Winston Churchills jämlike.

Kanske blir det lättare att gissa namnet när man får reda på att politikern visserligen var den som enligt Adam Smith själv bäst förstod Smiths ekonomiska tankevärld, men också den som många antiliberalt konservativa velat stödja sig på.

Vem Edmund Burke egentligen var blir kanske inte lättare att säga för den som läst Stanley Aylings nyutkomna biografi. Men Ayling lägger viktiga nyanser till läsarens Burkebild när han betonar att Burkes tal och skrifter alltid måste ses mot bakgrund av samtidens partipolitik. Den som läser *Reflections* och Burkes andra verk frestas lätt att endast betona de generella principerna, vaska fram en abstrakt nivå och därmed tillskriva Burke ett sådant schematiskt tänkesätt som denne just bekämpade. Att göra Burke enbart till en partipolitiker, en stundens inspiratör och en färgrik talare (åt det hållet lutar

t ex Stig Strömholm i sin essä i *Läst*) är å andra sidan lika fel. Burkes betydelse ligger i hans förmåga att förena den historiska situationens krav med naturrättens.

Stanley Ayling skriver om människan och politikern Burke, inte om konservatismen. Ja, vi möter inte bara Edmund Burke, utan hela klanen. Med "the Burkes" förstod hans samtid en något äventyrlig grupp av bröder och kusiner. Förutom Edmund brodern Richard och kamraten William Burke, eventuellt Edmunds kusin, Edmunds son Richard och ytterligare en och annan i gruppens periferi. "The Burkes" hade inte enbart positiv klang, rättsprocesser, skulder, spekulationer i indiska affärer och i politisk tillsättning av ämbeten var ett märkbart inslag i Burkebild. Burkes herrgård i Beaconsfield, the Gregories, stod då och då under utmätningshot. Att Burkes änka kunde bo kvar berodde huvudsakligen på gamla beskyddares generositet; de ordnade till slut en statspension åt Burke och efterskänkte hans skulder i sina testamenten.

Burkes insatser framstår dock ännu klarare mot denna bakgrund av ljus och skugga. En läsare slås inte minst av politikern Burkes vilja att avvisa det för stunden lättköpta och det som i ett begränsat perspektiv tedde sig bekvämt. Trots de tidigare spekulationerna i Ostindiska kompaniets papper var Burke den som drev på granskningen av kompaniets ämbetsman Warren Hastings behandling av indier. Burkes tal till förmån för Fox' reformförslag, riktat mot kompaniets administration av sina indiska besittningar, blev klassiskt. Lika enkelt skulle det ha varit för parlamentsledamoten att gå sin valkrets Bristol till mötes och verka för ökade restriktioner för Irlands handel.

Men restriktionerna hade ingen vän i Burke, som heller inte blev omvald. Lika enkelt skulle det ha varit att följa partivännerna och välkomna den franska revolutionens första reformer — hade Burke inte alltid bekämpat det engelska hovets maktaspirationer? Nej, Burke följer sin övertygelse till priset av tilltagande politisk isolering och en personlig brytning med partiledaren Fox. Den pragmatiska politikern var i högsta grad de fasta principernas man.

Stanley Ayling är inte den som förskönar. Politikern Burke var inte den som bröt med sin samtids vanor att måna om

relationer och släktingar genom politiska förbindelser. Hans förmåga att bedöma medmänniskor var då och då betänklig, i synnerhet när det gällde närstående. Burke var inte någon resultatpolitiker. Hans tankevärld var här och var starkt tidsbunden. Men det innebär inte att Aylings Burkeporträtt skulle visa en osympatisk människa eller en förlegad tänkare. Vad det visar är att den som i dag vill arbeta i Burkes anda måste göra något mer än att imitera honom. Konservatismen är kanske den politiska tankeriktning som mest betonar det politiska nyskapandet.

MARGARETHA AF UGGLAS:

Gorbachev's struggle for economic reforms

Anders Åslunds bok, "Gorbachev's struggle for economic reforms", utkommen i juni, har redan recenserats i så ansedda tidningar som *The Economist* och *Financial Times*, vilket säger något om den internationella ställning som den unge svenske Sovjetforskaren redan hunnit skaffa sig. Den nyutnämnde chefen för Östekonomiska institutet vid Handelshögskolan i Stockholm Anders Åslund vann uppmärksamhet på den internationella arenan härom året då hans väldokumenterade påståenden om att den amerikanska underrättelsetjänsten (CIA) överskattade storleken på Sovjetunionens ekonomi förorsakade en debatt i den amerikanska kongressen.

Anders Åslund: **Gorbachev's struggle for economic reforms.** Pinter Publishers, London 1989

I sin nya bok ger Anders Åslund återigen prov på att han besitter en osedvanlig förmåga att med hjälp av öppna källor, dvs olika sovjetiska publikationer kompletterade med personliga samtal med sovjetiska experter och byråkrater, pussla ihop en bild av vad som verkligen händer och sker när orden perestrojka och glasnost skall fyllas med innehåll.

Anders Åslunds bok är inte bara en redogörelse för vad som skett och inte skett på det ekonomiska området sedan Gorbatsjovs makttillträde. Lika viktig och minst